

Micha 6: 1-8 - 12 december 2010, derde advent, De Hoeksteen.

Gemeente van Christus,

1.

Achter gezangen uit ons liedboek zit soms een heel verhaal. Neem het adventslied dat we net zongen: gezang 128, *Kom tot ons, scheur de heem'len Heer...* Dat lied is geschreven door een Duitser, Friedrich von Spee, die leefde van 1591 tot 1635. Von Spee was een katholieke priester, die op een gegeven moment de taak kreeg om vrouwen die als heks zouden worden verbrand als biechtvader bij te staan. Dat raakt ons wel, omdat Schoonhoven de twijfelachtige eer heeft dat hier de laatste heksenverbranding in het gewest Holland heeft plaatsgevonden. In 1591 (het geboortjaar van Friedrich von Spee), werd op de Stenen Brug, tegenover het Stadhuis, Marigje Arriens verbrand. Dat gebeurde op 18 december, in de adventstijd (net als nu). Tegenwoordig denken historici dat het niet echt de laatste heksenverbranding in Holland was, maar dat maakt het allemaal niet minder afschuwelijk. Trouwens: in het toch al zo geplaagde Haïti schijnen heksenjachten weer aan de orde van de dag te zijn. Sommige dingen houden nooit op.

De dichter van gezang 128 was dus een roomse priester en het was zijn werk om veroordeelde heksen bij te staan in hun laatste dagen. Von Spee kreeg zo'n weerzin tegen de processen en wreedheden waaraan die vrouwen werden blootgesteld, dat hij er een hartstochtelijk bestrijder van werd. Hij schreef een boek tegen de heksenjacht (*Cautio Criminalis*, Voorschriften voor aanklagers). Mede dankzij dat boek werden de heksenvervolgingen in een aantal Duitse steden afgeschaft. Friedrich von Spee werd later hoogleraar in de theologie, maar tijdens een pestepidemie besloot hij de universiteit te verlaten en te helpen met het verzorgen van pestlijders. Toen kreeg hij zelf ook de pest en dat overleefde dat niet.

Gezang 128 is een hartstochtelijke bede om de komst en de verlossing van Christus. Wanneer wij het verhaal van Friedrich von Spee kennen, klinkt die bede nog veel inniger. Neem bijvoorbeeld het tweede couplet. In dit couplet zijn een aantal citaten van Jesaja verwerkt (Jesaja 64:1 en 45:8), maar als wij denken aan al de brandstapels waar Von Spee telkens weer naast moest staan, dan krijgt de bede om de komst, *de advent*, van een blussende regen vanuit de hemel, een extra lading. Dan is dit geen vroom versje meer, maar een wanhopige kreet om hulp van boven. God, blus die vreselijke brandstapels!

*(Dauwt heemlen, schenkt u maatloos uit,
daal, Heer, als dauw op dorstig kruid.)*

***Gij, wolken, breekt in regens neer,
regent de heiland, Israels Heer.***

Friedrich von Spee, zijn naam staat alleen nog onder een paar liederen, maar hij was meer dan een dichter, **hij was een rechtvaardige**. De joden zouden zeggen: hij was een *zaddiek*.

2.

Wat Friedrich von Spee in 17^e eeuw Duitsland deed, dat deed de profeet Micha 2000 jaar eerder, in 700 voor Christus, in Jeruzalem. Von Spee klaagde **met een boek** de wereldse en kerkelijke autoriteiten aan vanwege de het onrecht van de heksenvervolgingen. Micha klaagde **met zijn profetie** de wereldse en kerkelijke autoriteiten van Jeruzalem aan vanwege hun goddeloze levensstijl.

*Luister bergen naar het pleidooi van de Heer,
want de Heer heeft een geschil met zijn volk,
Hij klaagt Israel aan:*

*Mijn volk wat heb ik je misdaan,
waarmee heb ik je gekweld, antwoord mij!*

Op de Goede Vrijdag, als wij de kruisiging van Christus gedenken, klinken in onze liturgie precies deze woorden. Dan richt God bij het kruis deze aanklacht tot ons:

*Mijn volk wat heb ik je misdaan,
Waarmee heb ik je gekweld, antwoord mij!*

De profeet Micha (een van de kleine profeten, zijn bijnaam is: *de boerenprofeet*) laat de leiders van Israel vervolgens alle hoeken van de kamer zien. Het is alsof al hun geheime plannen en documenten door de een of andere klokkenluider in de openbaarheid zijn gekomen, net als nu met *Wiki Leaks* het geval is. Van een afstandje ziet het wereldgebeuren er vaak nog heel keurig uit, maar wie door de buitenkant heen prikt, ziet en ruikt een riool. Micha zet de autoriteiten te kijk als een stelletje goddeloze boeven. Hij verwijt hen: ***Kennen jullie de gerechtigheid, (de zedaka), van de Heer niet meer (vers 5)?***

De aanklacht van Micha komt aan. De autoriteiten voelen zich in hun hemd staan, of ze schamen zich werkelijk, - wonderen gebeuren soms echt. Een van hen vraagt namens allen: *Wat kan ik doen de Heer aanbieden, waarmee kan ik hulde brengen aan de verheven God?*

Die man wil het weer goed maken met God. *Wat kan ik de Heer aanbieden?* Dat heeft iets aandoenlijks. En het is ook herkenbaar. Je hebt met iemand, er is iets gebeurd, en dan trek je de stoute schoenen aan en je stapt op hem of haar af. En dan wil je niet met lege handen komen. Je neemt iets mee. Bloemen, een kado, misschien wel een bijzonder kado. Om het goed te maken. Of om je achter te *verbergen*. Zo durft de man uit Micha niet met lege handen voor God verschijnen.

*Wat kan ik de Heer aanbieden:
Moet ik hem tegemoet komen met brandoffers,
zou hij eenjarige stieren aanvaarden?
Kan ik hem gunstig stemmen met duizenden rammen,
met olie, stromend in tienduizend beken (een enorm olie-offer),
moet ik mijn oudste kind geven voor wat ik heb misdaan...?*

Dit zijn kado's meer, dit zijn offers. Vergaande offers. Met het bijna-offer van Isaak heeft God een definitieve streep gezet onder het kinderoffer, maar deze man is zelfs bereid de vrucht van zijn schoot te offeren voor zijn mislukte leven. Het is zo oermenselijk: mensen zijn in nood, voelen zich ongemakkelijk, en dan moet er iets gebeuren. En dan is er altijd wel een zondebok te vinden waarop alle frustratie wordt afgereageerd. Kinderen, vrouwen, vreemdelingen, weerloze mensen, dieren - een slachtoffer is altijd wel te vinden.

Micha is erg resoluut. 'Laat al die kado's en offers maar weg. Jij wilt het goedmaken met God, ga dan maar **met lege handen**. Ga maar met alleen jezelf, en met je levenshouding.'

*Er is jou, mens (**adam!**) toch gezegd wat goed is:
Je weet wat de Heer van je wil:
Niets anders dan recht te doen,
trouw te betrachten,
en nederig de weg te gaan van je God.*

Aldus Micha 6 vers 8. Dit zijn beroemde woorden geworden: **Geen groter les en met meer kracht, dan Micha zes vers acht.**

Micha laat de offercultus van de tempel, de liturgie, de traditie, alles, achterwege. Hij concentreert zich volledig op: het leven van **adam**, van de mens, op onze levensstijl. Drie dingen zijn belangrijk:

1. Recht doen, rechtvaardig zijn - zoals God rechtvaardig is.
2. Trouw betrachten, aan God en aan je naaste - zoals God trouw is en blijft.
3. Nederig je levensweg gaan met God. Je kunt ook vertalen met: *bescheiden met God wandelen*. Zoals Henoch met God wandelde. Als een kind aan de hand van zijn vader of moeder. Je bent geen gelijken. God is god, mens is mens. Er is verschil. Maar God en mens kunnen elkaar vasthouden, met elkaar gaan, als twee geliefden.

Friedrich von Spee, was een *adam*/mens die zo wandelde met God. Hij deed wat rechtvaardig was. Hij was trouw aan God en zijn naasten. Hij was bescheiden: hij verhief zich niet als biechtvader boven de als heks veroordeelde vrouwen, hij nam het voor hen op! *Geen groter les en met meer kracht, dan Micha zes vers acht* - gold ook voor hem.

3.

En ook voor Jozef, de aanstaande man van Maria. Jozef is vaak een wat onderbelichte persoon in de kerstverhalen. Een achtergrondfiguur. Maar de bescheiden Jozef toonde zich wel rechtvaardig. En trouw.

Zijn rechtvaardigheid blijkt... wanneer hij erachter komt dat zijn verloofde Maria zwanger is - en niet van hem. Dan besluit hij om haar niet in opspraak te brengen, waartoe hij alle recht had!. Maar hij besluit haar in stilte weg te sturen. Hij wil Maria geen trap nageven, want Jozef was een **rechtvaardige** (Mat 1:19) - een *zaddiek* - en rechtvaardigheid gaat nooit zonder barmhartigheid. In de Bijbel althans niet.

Vervolgens horen we dat een engel in een droom tot Jozef zegt dat hij Maria toch tot vrouw moet nemen, want het kind dat ze draagt is verwekt door de Heilige Geest. Het is *made in heaven*. Of Jozef nu in dat wonder geloofde of niet, hij laat Maria bij hem blijven, en daarin toont hij **zich trouw** al voor ze getrouwd. Al voor ze elkaar trouw beloofd hebben, blijft hij Maria trouw in goede en in slechte dagen.

En zo toonde Jozef zich bereid om vader te zijn van een kind dat niet zijn eigen kind was, maar dat van God. Hij accepteerde zijn positie. **Zo wandelde hij bescheiden met de Heer.**

Geen groter les en met meer kracht, dan Micha zes vers acht - woorden ook Jozef op het lijf geschreven waren.

4.

Gemeente, **Friedrich von Spee** is een vrijwel vergeten dichter. **Micha**, we noemen hem een van de kleine profeten. **Jozef**, een bijrol in het kerstverhaal. **Gewone mensen (adams)**. Ze hadden

in Schoonhoven of Willige Langerak kunnen wonen. Ze hadden onze burens kunnen zijn. Misschien hadden we ze zelf kunnen zijn. Want dat is wat de adventsverhalen ons ieder jaar weer vertellen. De komst van **Christus**, het aanbreken van Gods Koninkrijk, - dat speelt zich niet af in paleizen of tempels. Maar in kleine stadjes als Betlehem en Schoonhoven, in een stal naast een herberg, of op de Stenen Brug tegenover het gemeentehuis. Midden in het gewone, dagelijkse leven, daar begint het. Daar wil Jezus geboren worden. Waar gewone mensen als Friedrich von Spee en Micha en Jozef, en als u en ik, kiezen voor een leefstijl die wordt bepaald door: rechtvaardigheid, trouw en bescheidenheid.

De adventstijd is vandaag op de helft. Onder ons zijn, weet ik, heel wat voetbalkenners. Die weten dat een wedstrijd altijd pas in de tweede helft wordt beslist. Laten we elkaar een goede tweede helft van de adventstijd wensen.

Amen.

Ds. F. W. Verbaas